

Báňská záchranná služba

(Z podnětu Ericha Franče a s využitím informací od Petra Berana, archiváře SU, Ing. Václava Kurce, velitele ZBZS SU, a.s. a článků, uvedených níže)

Motto:

"Já, báňský záchranář, slibuji na svou čest a svědomí, že budu vždy čestným, ukázněným a poslušen příkazů svých nadřízených. Budu zachovávat mlčenlivost ve služebních věcech. Ze všech sil budu pomáhat při záchrane lidských životů a majetku při závažných provozních nehodách. Při svém jednání budu mít na zřeteli především zájmy společnosti..."

S těžbou uhlí v uhelných revírech v 19. století přišly první důlní nehody a první promarněné životy horníků, protože uhelné společnosti nebyly připraveny postiženým horníkům pomoci. Na dolech se při důlních neštěstích z horníků vytvářely provizorní narychlo sestavené záchranářské oddíly, které nebyly pevněji organizované ani náležitě vycvičené. Časté byly také požáry v podzemí i na povrchu, vždyť budovy a těžní zařízení bylo většinou dřevěné a dřevěným pažením v jámách se mohlo snadno dostat do tehdy ne příliš hlubokého podzemí. Teprve na počátku druhé poloviny 19. století vznikají z řad horníků první závodní hasičské útvary, postupně jsou vycvičena i záchranná mužstva - budoucí báňští záchranáři. Zároveň byly také vyvíjeny první dýchací přístroje, které umožňovaly záchranu horníků a pobyt v nedýchatelném prostředí. Na přelomu 19. a 20. století došlo k ustanovení prvních báňských záchranných stanic. Za datum vzniku báňské záchranné služby se považuje 6. duben 1897, kdy Báňské hejtmanství ve Vídni vydalo nařízení č. 692 k bezpečnostním opatřením na dolech ostravsko - karvinského revíru. Později dne 23. června 1908 vydalo další nařízení o zřizování záchranných stanic. Zásadní reorganizací, která položila základ k plné profesionalitě celého záchranného systému, však bylo zřízení záchranného sboru báňských záchranářů z povolání.

První písemné dokumenty o záchranářství v sokolovském revíru (SR) pocházejí z roku 1909. Na hlavních hlubinných dolech vznikly záchranné stanice se základním vybavením. Na příklad v roce 1932 měl důl Adolf Žofie v Bukovanech šest dýchacích přístrojů typu Dräger z roku 1911 a 1924, se kterými pracovalo celkem dvanáct záchranářů se čtyřmi dozorci, na dole Union II v Novém Sedle bylo desti záchranářům s pěti dozorci k dispozici šest dýchacích přístrojů téhož typu z let 1909 a 1924. Záchranné sbory různých firem mezi sebou spolupracovaly, např. sbor z dolu Jiří v Lomnici se účastnil likvidace důlního neštěstí na dole Marie Pomocná a Matyáš ve Svatavě dne 15. března 1932. Z roku 1933 se dochoval přehled o výzbroji záchranných stanic v obvodu Revírního báňského úřadu Karlovy Vary.

Po roce 1945 měla zásadní význam vyhláška ministerstva průmyslu č. 168 z 10. 2. 1947, kdy vznikly vedle závodních a ústředních báňských záchranných stanic hlavní báňské záchranné stanice. Pro náš region to byla (a dosud je) stanice v Mostě. Na každém hlubinném dole v SR vznikla záchranná stanice, celkem jich bylo šestnáct. Jako ústřední báňská záchranná stanice pracovala stanice na dole Marie Majerová v Královském Poříčí, jejím přednostou byl dne 7. března 1948 jmenován Ing. Oldřich Janeček. Nicméně vzhledem k uzavírání hlubinných dolů na Sokolovsku se počet závodních stanic snižoval. V roce 1957 vydal ministr paliv příkaz o reorganizaci důlní záchranné služby, ústřední báňské záchranné stanice byly čtyři roky poté přejmenovány na obvodní. V obvodu OBZS v Královském Poříčí (plnila též funkci ZBZS pro důl Marie Majerová) bylo v roce 1970 celkem sedm závodních báňských záchranných stanic: na dolech Jiří, Medard, Dukla, KVHU a z cizích Helena v Tisové, Stannum v Horním Slavkově a Bohemie v Bohaticích. Stanice zaměstnávala celkem šest profesionálních záchranářů. Po roce 1975 po spojení vznikly ZBZS Dolu Pohraniční stráž a Palivového kombinátu. Horní zákon č. 44/1988 Sb. poprvé v historii uzákonil báňskou záchrannou službu a na jeho základě vydal ČBÚ vyhlášku o báňské záchranné službě.

Rozhodnutím Českého báňského úřadu dochází k odebrání statutu Revírní báňské záchranné služby Královské Poříčí, tím i k odebrání příslušného obvodu působnosti a od 1. července 1994 se mění Revírní báňská záchranná služba Královské Poříčí na Závodní báňskou záchrannou službu. Tuto Závodní báňskou záchrannou službu zřídila a spravuje Sokolovská uhelná, a.s. , jako společnou pro uhelné lomy a důlní pracoviště společnosti. V roce 1991 po ukončení těžby na dole Marie Majerová

se stanice přesunula do areálu dolu Jiří ve Vintířově. Zde byl vybudován i heliport pro vrtulníky zdravotní záchranné služby.

Zákonem o integrovaném záchranném systému (IZS) je Závodní báňská záchranná služba Sokolovské uhelné, a.s. (ZBZS SUAS) začleněna do ostatních složek IZS České republiky. Po vytvoření vyšších územních samosprávních celků byla sepsána dohoda o spolupráci v rámci IZS na úrovni Karlovarského kraje. Spolupráce nezůstala jenom na papíře, ZBZS SUAS se účastní při havarijních akcích a instrukčně metodických cvičeních a ukázkách při dnech IZS v Sokolově, Chodově i jinde.

Služební řád ZBZS určuje organizační uspořádání, bližší vymezení úkolů, počty členů, způsob výkonu pohotovosti, množství, typy, popřípadě způsob použití věcných prostředků atd. Předmětem činnosti ZBZS je provádět práce a rychlé a účinné zásahy k záchraně lidských životů a majetku při haváriích, zdlouvání havárií a odstraňování jejich následků. Báňští záchranáři ze základny na lomu Jiří vyjíždějí na práce v dosud existujících podzemních chodbách, na práce v nedýchatelném nebo zdraví škodlivém prostředí a další speciální a rizikové práce. Čistí zásobníky surového paliva, pracují ve výšce a nad volnou hloubkou. Spolupracují s organizacemi při havarijní prevenci, provádějí kontroly prostředků pro zdlouvání havárií, popřípadě i školení a výcvik zaměstnanců.

Kromě stálých profesionálních pracovníků (velitel, zástupce, vedoucí mechanik, pět mechaniků) patří mezi vyškolené členy ZBZS ještě asi padesát dobrovolných báňských záchranářů, zaměstnanců SU různých profesí. Ti v případě potřeby nastupují, když je jejich zásahu třeba a zajišťují ve dnech pracovního volna pohotovostní služby na ZBZS. Jsou organizováni do čet po pěti záchranářích, jedna četa je specializovaná na výškové lezecké práce.

Většina z nás o existenci a každodenní práci báňských záchranářů v okolí Chodova ani neví. Přesto, že tu mnozí bydlí a potkáváme se nimi denně. Chcete-li se dozvědět víc, přečtěte si níže uvedené články, jsou také vyvěšeny na webu 15. Setkání HMO ČR.

Štěpán Podešť

Další prameny:

David Dvořáček, DiS: *Historie Báňské záchranné služby*

David Dvořáček, DiS: *Důlní hasiči*

přrap. Jana Kemrová: *Z uhelných slojí k povrchovým lomům v Podkrušnohoří*

Fotografické přílohy - archiv Ericha Franče, kronika BZS SU a Štěpán Podešť.

*Báňská záchranka v roce 1980 před akcí na Dolu Družba.
(sedící odleva: Rudolf Zadina, ?, ?, v pokleku: Jindra Kastl, Josef Bauer, Jirka Chromý,
Erich Franče, stojící: Pavel Urie, Jan Herna, Pavel Raška, Ladislav Hampl)*

... a při práci v zavalené štolě v podzemí

Takhle vypadala stará chodba, odkrytá ve třetím uhelném řezu na lomu Družba před úpravou

*Tenhle "prkeňák" nás přežije!
Práce trvaly 19 hodin
(rok 1990)*

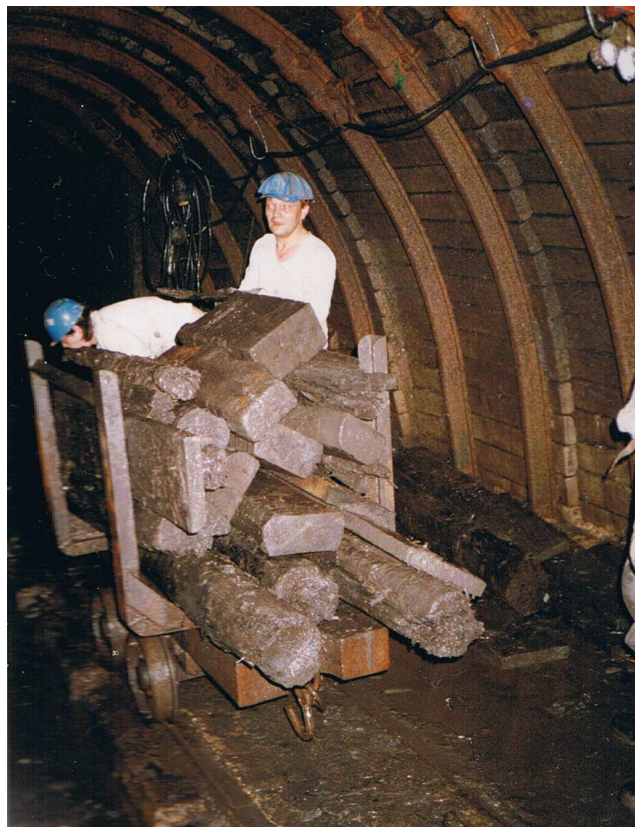
*Je po
zásahu,
ale
technika
si ještě
také
žádá své*

Září 1995. Jedno zaváhání, nepřiložená matrace na ústí vodní chodby VCH2, pořádná průtrž mračen, stažení vody k ústí chodby - a je to tak: měsíc každodenní práce.

Opravit provalené zdi, plavit, vyvážet a odčerpávat bahno. Denně do 22, o sobotách a nedělích od 6 do 18 hodin. Termín měření dna lomu se musí dodržet, měřící sondy jsou v chodbě uloženy po 50 bm.

Při likvidaci následků havárie členové báňské záchranky zasahovali všude, kde bylo potřeba. Naposledy ještě v listopadu 1997, kdy se vznítily na lomu Jiří zápary.

27. 12. 1995 ve 23:28 hodin na jihozápadních svazích lomu Družba došlo ke skluzu 2 000 000 m³ zeminy. V pasti zůstaly koleje, pásové dopravníky a čtyři velkostroje. Nikdo naštěstí nebyl zraněn. Škoda přesáhla 100 miliónů korun.

Takhle vypadala na povrchu havárie odpouštěcího vrtu JE 104, který ústil do vodní chodby VCH2 .

Agresivní voda, která je z důvodu stability dna lomu Jiří odpouštěna, porušila pažnice vrtu a začala vyvěrat v důlní chodbě vedle odpouštěcího ventilu. Voda měla teplotu 38°C, tlak 6 atm a spolu s ní unikl CO₂ v množství 16%. Z tohoto důvodu probíhaly veškeré práce v dýchacích přístrojích BG 174. Pod tlakem vody se demontoval ventil, ručně se přerézávala vrtná kolona firmy Geoindustria o průměru 50 mm, ve vodní chodbě se instalovala tři čerpadla. Práce ZBZS probíhaly ve spolupráci s firmou Geoindustria, která se snažila uzavřít vrt cementací z pláně prvního řezu. Úspěšný byl až třetí pokus, při kterém spolupracovali moravští naftaři z Hodonína. Kromě záchranářů naší ZBZS se akce účastnilo i vedení OBZS z Mostu.

Při likvidaci havárie bylo odpracováno od 30.10. do 14. 11. 1990 celkem 1536 hodin

Práce to byla pro záchranáře netradiční, ale velmi poučná.

Členové lezecké čtyři báňské záchranky Pavel Urie a Zdeněk Dvořák musí mít lásku k lanům, výškám i hlubinám.

Při likvidaci havárie vrtu ve Svatavě roku 1982 bylo pod Pavlem 200 metrů volné hlubiny!

V květnu 1995 bylo na výsypce Pastviny krásné počasí. Přálo i členům lezecké čtyři při revizi a konzervaci nosných a zdvihových lan zakladače ZD 2100/3.

*Rok 1997 - obnova ústí starého důlního díla, dědičné štoly Svatá Anna z roku 1789
v údolí mezi Loučkami a Loktem vedle trati lokální železnice.*

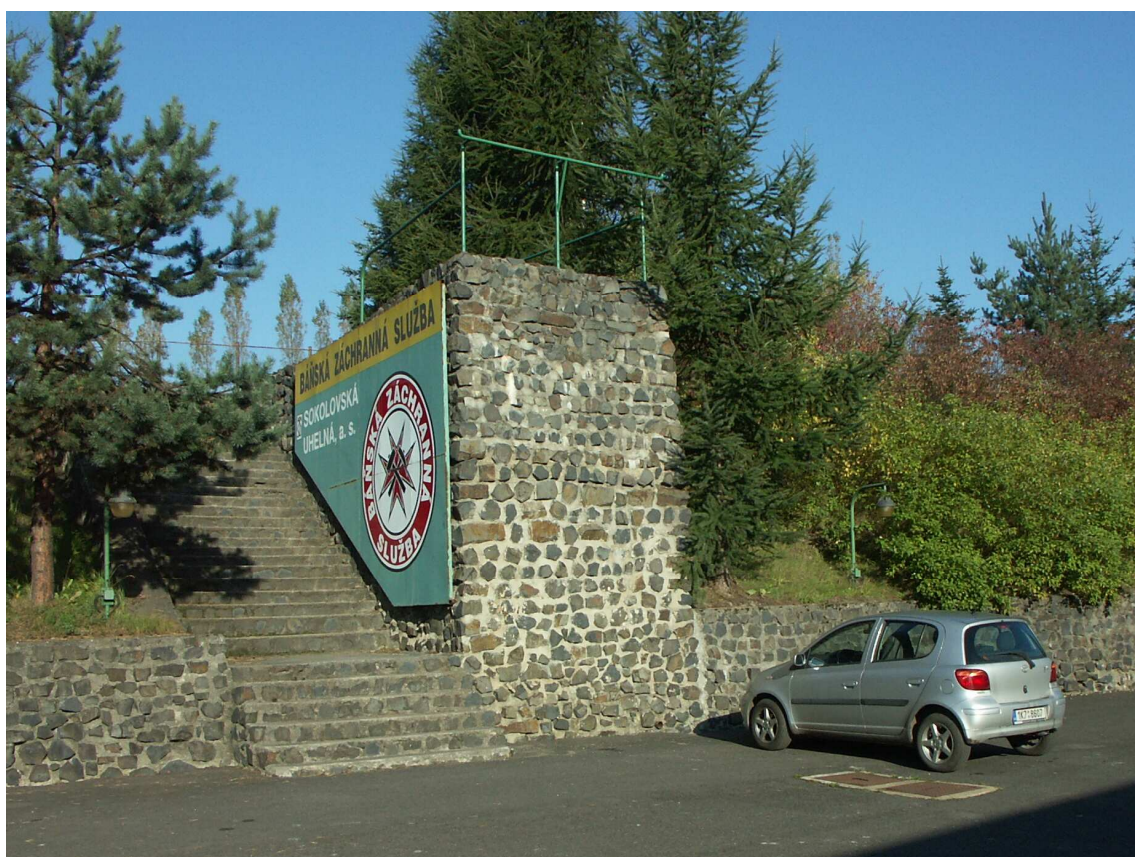

Pohled do štoly před čištěním a od vyzmáhaného konce ven k jejímu ústí

Před budovu záchranné stanice na lomu Jiří ve Vintířově si záchranáři umístili připomínky hlubinné těžby - šikmou kolejovou důlní lanovku a kryt větrací šachty.

Před sídlem ZBZS najdete i cvičnou lezeckou stěnu. Schody vedou k heliportu na jižním okraji Podkrušnohorské výsypky.

Mechanik ZBZS SU Petr Franče při kontrole dýchacího přístroje BG 174.

Ve skladu ZBZS SU jsou již i nové dýchací přístroje Dräger PSS BG 4.